

Spremljanje novic

Prepoznavanje lažnih novic in zaupanje v vire

V dobi, ko so nam informacije nenehno na dosegu roke, je sposobnost razlikovanja med zanesljivimi novicami in zavajajočimi ali lažnimi informacijami vse pomembnejša. Zaradi ogromne količine novic, ki so na voljo na različnih platformah - bodisi na spletu, v časopisih ali družabnih medijih - je bistvenega pomena razviti spretnosti za kritično presojo zanesljivosti teh virov.

Krepitev kritičnega mišljenja, ki posameznikom omogoča, da učinkovito ocenijo verodostojnost novic, s katerimi se srečujejo, je v naši družbi postala ključnega pomena. Opredeliti moramo pomen preverjanja dejstev kot ključnega dela našega vsakodnevnega spremljanja informacij, ki pomaga zagotoviti, da so informacije, na katere se zanašamo, točne in zanesljive. To nam pomaga, da z večjim zaupanjem krmarimo po zapletenem medijskem prostoru, sprejemamo informirane odločitve in se izogibamo pastem napačnih informacij.

Pregled "Spremljanje novic"

Delovno vprašanje

Kako lahko v svetu, polnem informacij, prepoznamo zanesljivost novic in se izognemo dezinformacijam?

Kontekst

Vsakdanje življenje
Državljanstvo

Kognitivni procesi

Obvladovanje situacij
Analiziranje situacij
Reševanje problemov
Kritično mišljenje

Ciljna skupina (vključno s potrebnimi predhodnimi znanji in kompetencami)

Odrasli in mladi z osnovnim razumevanjem statistike in analize podatkov, ki jih zanima ocenjevanje novic in informacij.

Dispozicija

Samozavest
Naklonjenost
Prepričanja

Vsebina

Vzorec, odnos in sprememba
Podatki in spremembe

Rezultati in izidi

Učenci se zavedajo nevarnosti napačnih informacij ter kritično ocenjujejo novice in informacije. Učenci poglobijo svoje razumevanje statistike in analize podatkov. Uporabljajo matematične koncepte za ocenjevanje verodostojnosti informacij in prepoznavanje manipulacije s podatki.

Glavne informacije

Vsebina	Količina in število Statistični podatki in slikovne predstavitve Odstotki Interpretacija podatkov
Ciljna skupina	Odrasli in mladi z osnovnim razumevanjem statistike in analize podatkov, ki jih zanima ocenjevanje novic in informacij.
Učna namera	Kakšen je namen odraslih, da se soočijo s tem problemom? <ul style="list-style-type: none"> • Matematična pismenost za osebne namene
Trajanje	Približno 3 učne ure
Material in gradivo	<ul style="list-style-type: none"> • Računalnik, internet, projektor • Gradivo/predstavitev o osnovnem konceptu lažnih novic (Priloga 1) • Primeri člankov, blogov... (Dodatek 2) • Primeri statističnih podatkov (Dodatek 3) • Osebni pametni telefoni ali tablični računalniki
Velikost skupine	5 do 10 udeležencev
Opis problema	Kako lahko v današnjem svetu, kjer so informacije zlahka dostopne iz številnih virov, ločimo zanesljive novice od dezinformacij?
Delovna vprašanja	<ul style="list-style-type: none"> • Katere so ključne značilnosti, po katerih se zanesljivi viri novic razlikujejo od nezanesljivih? • Kako lahko prepoznamo pristranskost ali manipulacijo v novicah ali poročilih? • Kakšno vlogo ima preverjanje dejstev pri zagotavljanju točnosti informacij? • Kako oblika ali predstavitev novic vpliva na naše dojemanje njihove zanesljivosti in kako lahko to kritično analiziramo?
Učni izidi in rezultati	<p>Učenci opredelijo ključne značilnosti lažnih novic in jih prepoznajo v besedilu ali diagramu/statistiki.</p> <p>Učenci lahko delijo osebne izkušnje z lažnimi novicami in o njih razpravljajo.</p> <p>Učenci lahko ocenijo točnost statističnih podatkov in ugotovijo morebitne napačne razlage.</p> <p>Učenci razmišljajo o tem, kako poznavanje lažnih novic vpliva na njihovo osebno vedenje v zvezi z medijih.</p>

Delovni načrt

Trajanje (min)	Opis vsebine/aktivnosti	Material	Metodične in didaktične informacije ¹
15 minut	<p>Aktivacija: Začetno raziskovanje</p> <p>V ogrevalni razpravi ("Kaj so lažne novice?" "Ali ste se srečali z lažnimi novicami?") učenci delijo osebne izkušnje ali primere.</p>		Postavljanje vprašanj
45 minut	<p>Aktivnost: Vodnik za prepoznavanje lažnih novic</p> <p>Predstavljeni so osnovni koncepti lažnih novic s poudarkom na ključnih točkah (predstavljeno na gradivu ali projektorju/digitalni tabli). Učenci v majhnih skupinah analizirajo vzorec novic, blogovskih zapisov itd. glede vidikov lažnih novic. Po želji: Vsaki skupini je dodeljen drug vidik lažnih novic (npr. vir, avtor, datum), da se olajša analiza.</p> <p>Ugotovitve so bile predstavljene na plenarnem zasedanju, ki mu je sledila razprava o tem, kako ti vidiki pomagajo pri prepoznavanju lažnih novic.</p>	<p>Gradivo ali predstavitev - Glej Dodatek 1</p> <p>Različni resnični primeri člankov, blogov itd. - Za primere glejte Dodatek 2.</p>	<p>Eksplicitno poučevanje</p> <p>Sodelovalno učenje</p> <p>Večkratna izpostavljenost</p>
45 minut	<p>Dejavnost: Zavajajoči diagrami</p> <p>Učencem so na voljo novinarski članki, ki vključujejo zavajajoče in točne statistične podatke. Učitelj skupaj z učenci razišče primer (ali več primerov) in ugotovi morebitno napačno uporabo, napačno razlago.</p> <p>Učenci v skupini ali parih kritično analizirajo nadaljnje statistične podatke in statistične podatke (ki jih poda učitelj ali jih izberejo sami) ter ugotovijo, ali so predstavljeni pravilno. Ugotovitve delijo na plenarnem zasedanju.</p>	<p>Primer statistike - Glej Dodatek 3</p> <p>Drugi primeri statističnih podatkov, računalnik ali tablični računalnik, internet</p>	<p>Vodeni primeri</p> <p>Postavljanje vprašanj</p> <p>Sodelovalno učenje</p> <p>Metakognitivne strategije</p>

¹ Za opis in razlago visoko učinkovitih učnih strategij (HITS), aktivnosti, in ostalih uporabnih informacij si oglejte priročnik za učitelje.

<p>20 minut ali več</p>	<p>Prenos: Razmislek, uporaba in ukrepanje</p> <p>Učenci so bili naprošeni, da se 10 minut posvetijo svoji običajni, vsakodnevni porabi medijev na kanalih družbenih medijev. V razpravi, ki sledi, skupina analizira, ali in v kolikšni meri so informacije o lažnih novicah v teh 10 minutah vplivale na njihovo medijsko potrošnjo. Izkušnje in razmišljanja se izmenjujejo znotraj skupine učencev.</p> <p>Po želji lahko učitelj učence predlaga, da še 10 minut preživijo na svojih kanalih družbenih medijev, vendar tokrat zelo kritično do lažnih novic in naredijo posnetke zaslona morebitnih lažnih novic ali zavajajočih informacij.</p>	<p>Osebni pametni telefoni ali tablični računalniki</p>	<p>Metakognitivne strategije</p> <p>Povratne informacije</p>
-------------------------	--	---	--

Predlogi za učitelja/uporabnika

Tukaj predstavljeni primer je treba obravnavati kot zgledno in navdihujoče gradivo, ki predstavlja smernice z veliko možnostmi prilagajanja teh predlogov določeni skupini učencev ali posameznemu učencu z njegovimi zelo osebnimi zahtevami.

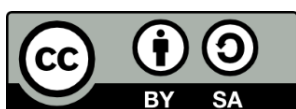
Konkretno bi lahko primer "Navigacija po novicah" prilagodili na naslednje načine:

- **Individualizacija:** Izbrano gradivo o člankih, blogovskih zapisih in statističnih podatkih je lahko zelo raznoliko po zahtevnosti in tudi vsebini ter tako ustreza predhodnim spretnostim in tudi interesom učencev.
- **Dodatno gradivo ali naloge:**
 - Uporaba videoposnetkov iz družbenih medijev za prepoznavanje lažnih novic ali predstavljanja naredi pouk bolj praktičen in izboljša medijsko pismenost učencev, zlasti v zvezi z avdiovizualnimi vsebinami.
 - Učenci naj individualno razmislijo o svojih osebnih navadah pri uporabi medijev in vodijo digitalni dnevnik, v katerem bodo zabeležili tudi primere lažnih novic in lažnih ali zavajajočih videoposnetkov.
- **Upoštevane dispozicije:** Učitelj se mora zavedati dejstva, da je zlasti uživanje novic na kanalih družbenih medijev za mnoge učence, zlasti za mlajše učence, bistvena, celo življenjsko pomembna dejavnost. Zato je pomembno, da je občutljiv in ne stigmatizira tovrstnega medijskega uživanja. Učenci se morajo v tej učni enoti počutiti udobno, da bi lahko resnično in kritično analizirali svojo potrošnjo.

Naše izobraževalne aktivnosti so namenjene temu, da se matematične spretnosti ne le naučijo na pamet, ampak da jih učenci najprej vadijo in funkcionalno uporabljajo v vsakdanjem življenju in/ali poklicnih situacijah. Zato je priporočljivo, da HITS² (Visoko učinkovite učne strategije) izvajamo čim bolj in pogosto:...

- ... delo s konkretnim in avtentičnim gradivom, ki ga učenci prepoznajo v vsakdanjih življenjskih situacijah.
- ... učencem postavljajte vprašanja in jim dovolite, da jih postavljajo sami. Ključnega pomena je lahko razprava o temah, kontekstih in številikah, povezanih z matematično pismenostjo.
- ... razmislite o možnih načinih prenosa: Za ploden prenos te učne enote je vsekakor potreben kritičen razmislek o individualnem vedenju in vsakodnevni rutini učenca.

² Za opis in razlago visoko učinkovitih učnih strategij (HITS), aktivnosti, in ostalih uporabnih informacij si oglejte priročnik za učitelje.

Dodatek 1

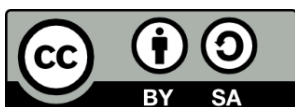
Gradivo ali predstavitev o prepoznavanju lažnih novic

Vir: <https://libguides.mdx.ac.uk/MathsStats/FakeNews> [23.08.2024]

Lažne novice so še posebej razširjene na internetu in zlasti v družabnih medijih,
zato je pomembno, da informacije pred uporabo kritično presodite.

- **Vir:** Izvedite več o strani, kakšno je njihovo poslanstvo, ali lahko stopite v stik z avtorji. Kliknite stran od zgodbe in raziščite spletno mesto, njegovo poslanstvo in kontaktne informacije.
- **Avtor:** Ali je avtor verodostojen/zaupanja vreden, kaj lahko o njem izveste, ali dejansko obstaja.
- **Datum:** Preverite datum. Ali gre za staro objavo, ki je bila ponovno objavljena? Ali se nanaša na trenutne dogodke ali je ponovno uporabljena, da bi zadovoljila nekatera stališča/prepričanja?
- **Predsodki:** s kakšnimi predsodki prihajate na delovno mesto? Ali se pri tem podreja vašim prepričanjem in jih še podžiga? Ali ste v informacijskem mehurčku?
- **Naslovi:** Ne verjemite naslovom, saj so pogosto senzacionalistični, da bi vas pritegnili. To je znano kot vaba za klik.
- **Dokazi:** Ali informacije temeljijo na trdnih dokazih? Ali lahko vidite, od kod je "avtor" dobil informacije. Ali so viri, na katere se sklicuje, v podporo navedbam.
- **Šala:** Razmislite, ali so novice satira? Ali se humor, ironija, pretiravanje ali smešenje uporabljajo za razkrivanje in kritiziranje neumnosti ali slabosti ljudi, zlasti v kontekstu sodobne politike in drugih aktualnih vprašanj.
- **Strokovnjak:** Če ste v dvomih, vprašajte strokovnjaka, opravite dodatno raziskavo ali se obrnite na spletno stran za preverjanje dejstev, kot je <https://fullfact.org>. Gre za ekipo neodvisnih aktivistov, ki odkrivajo, razkrivajo in preprečujejo škodo, ki jo povzročajo lažne ali neresnične novice.

HOW TO SPOT FAKE NEWS

CONSIDER THE SOURCE

Click away from the story to investigate the site, its mission and its contact info.

READ BEYOND

Headlines can be outrageous in an effort to get clicks. What's the whole story?

CHECK THE AUTHOR

Do a quick search on the author. Are they credible? Are they real?

SUPPORTING SOURCES?

Click on those links. Determine if the info given actually supports the story.

CHECK THE DATE

Reposting old news stories doesn't mean they're relevant to current events.

IS IT A JOKE?

If it is too outlandish, it might be satire. Research the site and author to be sure.

CHECK YOUR BIASES

Consider if your own beliefs could affect your judgement.

ASK THE EXPERTS

Ask a librarian, or consult a fact-checking site.

IFLA

International Federation of Library Associations and Institutions

With thanks to www.factcheck.org

Dodatek 2

resnični primeri člankov, blogov itd. z (morebitnimi) zavajajočimi informacijami (primeri)

- <https://www.nytimes.com/interactive/2018/09/04/technology/facebook-influence-campaigns-quiz.html> [23.08.2024]
- <https://www.theglobeandmail.com/community/digital-lab/fake-news-quiz-how-to-spot/article33821986/> [23.08.2024]

- <https://www.websiteboosting.com/magazin/70/fake-warum-wir-auf-online-fakes-hereinfallen-und-wie-wir-uns-und-unsere-lieben-davor-schuetzen-koennen.html> [23.08.2024]
- <https://www.mimikama.org/fordern-fluechtlinge-mehr-geld/> [23.08.2024]

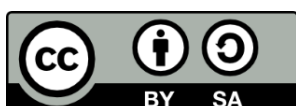

Merkel in „Jewsnews“: „Deutschland wird ein islamischer Staat werden. Die Deutschen müssen sich damit abfinden“

© 21. August 2018 👤 Michael Mannheimer 💬 138

- <https://correctiv.org/fakten-check/2019/02/28/nein-merkel-kuendigte-2010-keinen-islamischen-staat-in-deutschland-an/> [23.08.2024]

EXKLUSIV BUNDESTAG

AfD-Abgeordneter verschickt per Whatsapp Hitlerbildchen und Hakenkreuzfotos

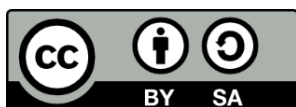
30.10.2018, 09:43

MERKEN

Hitler und "Hallo Wien" zu Halloween – der AfD-Bundestagsabgeordnete Stefan Keuter versandte auf Whatsapp eifrig Bilder mit Bezug zum Nationalsozialismus. Das zeigen Recherchen von *stern* und Correctiv. Keuter selbst äußert sich dazu – mit interessanten Stellungnahmen.

Von Marcus Bensmann und Wigbert Löer

- <https://www.stern.de/politik/deutschland/afd-abgeordneter-keuter-verschickt-hitlerbildchen-und-hakenkreuzfotos-8423446.html> [23.08.2024]
- <https://correctiv.org/aktuelles/neue-rechte/2018/10/30/afd-abgeordneter-verschickt-per-whatsapp-hitler-bilder-und-hakenkreuzfotos/> [23.08.2024]

LEBEN

Für mehr Sicherheit: Konzerte im Happel-Stadion finden künftig ohne Securitys statt

13. August 2024

18

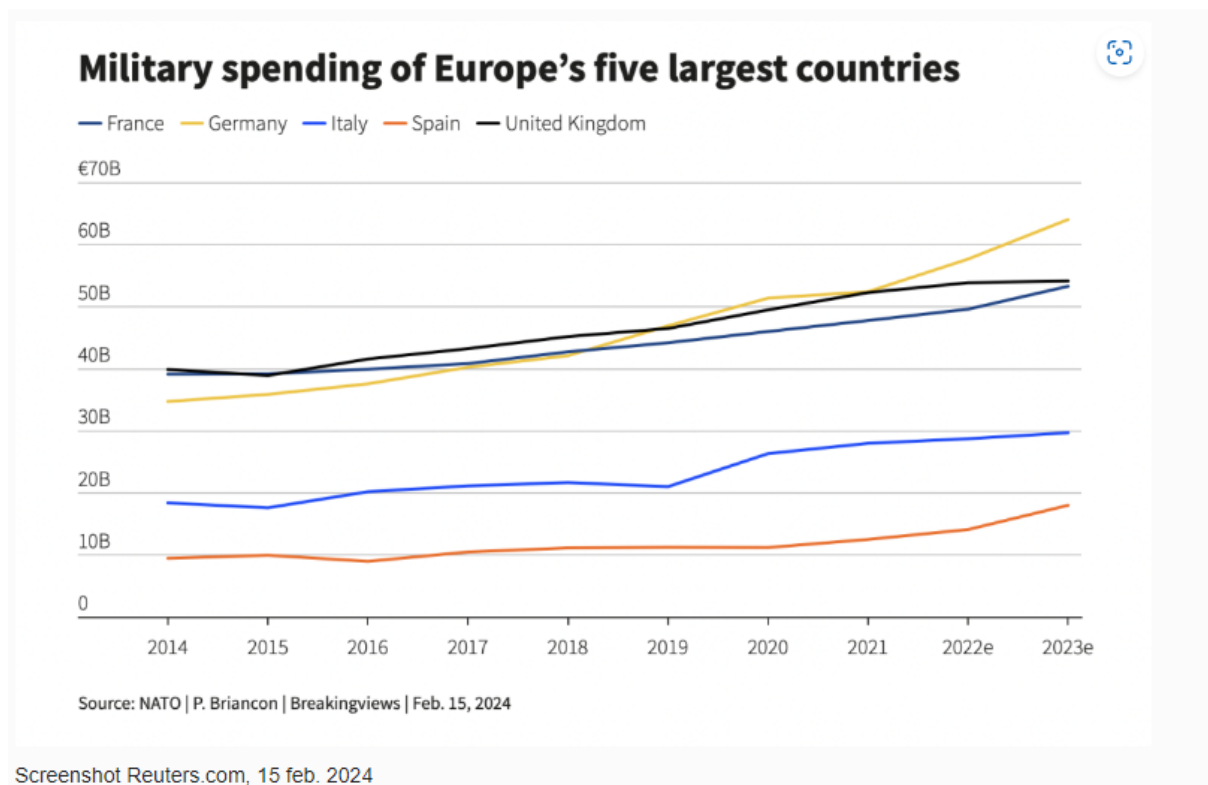
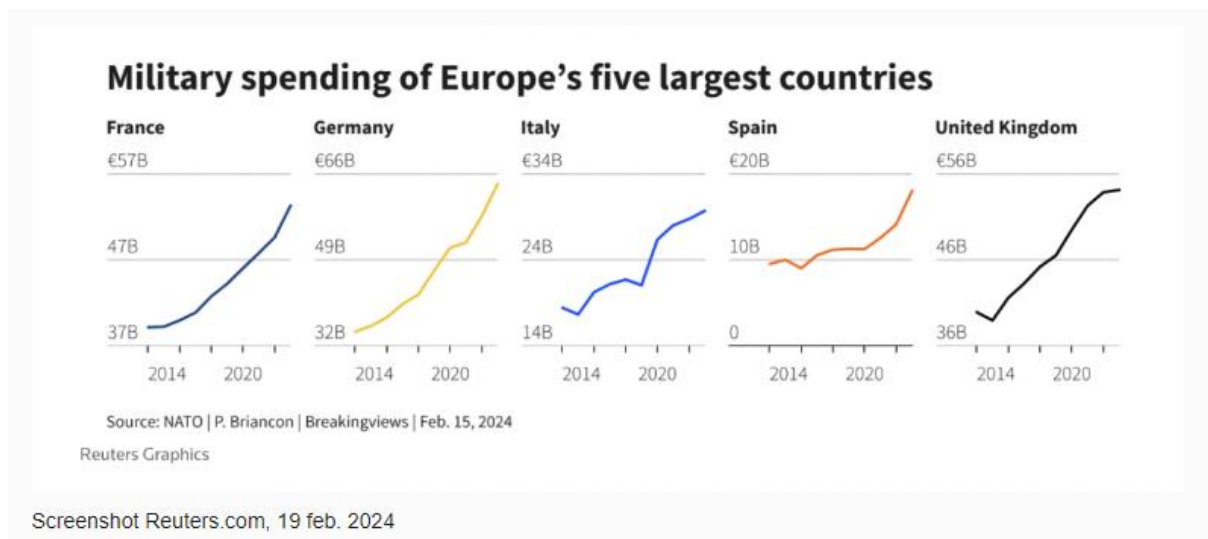
Acht amtsbekannte Personen hätten beim Swift-Konzert als Securitys arbeiten sollen. Aus diesem Anlass überarbeiten die Veranstalter nun ihr Sicherheitskonzept. Um einen sicheren Ablauf für die Gäste zu garantieren, findet das kommende Coldplay-Konzert ganz ohne Securitys statt.

- <https://dietagespresse.com/fuer-mehr-sicherheit-konzerte-im-happel-stadion-finden-kuenftig-ohne-securitys-statt/> [23.08.2024]

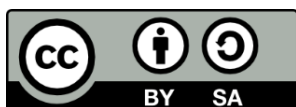

Dodatek 3

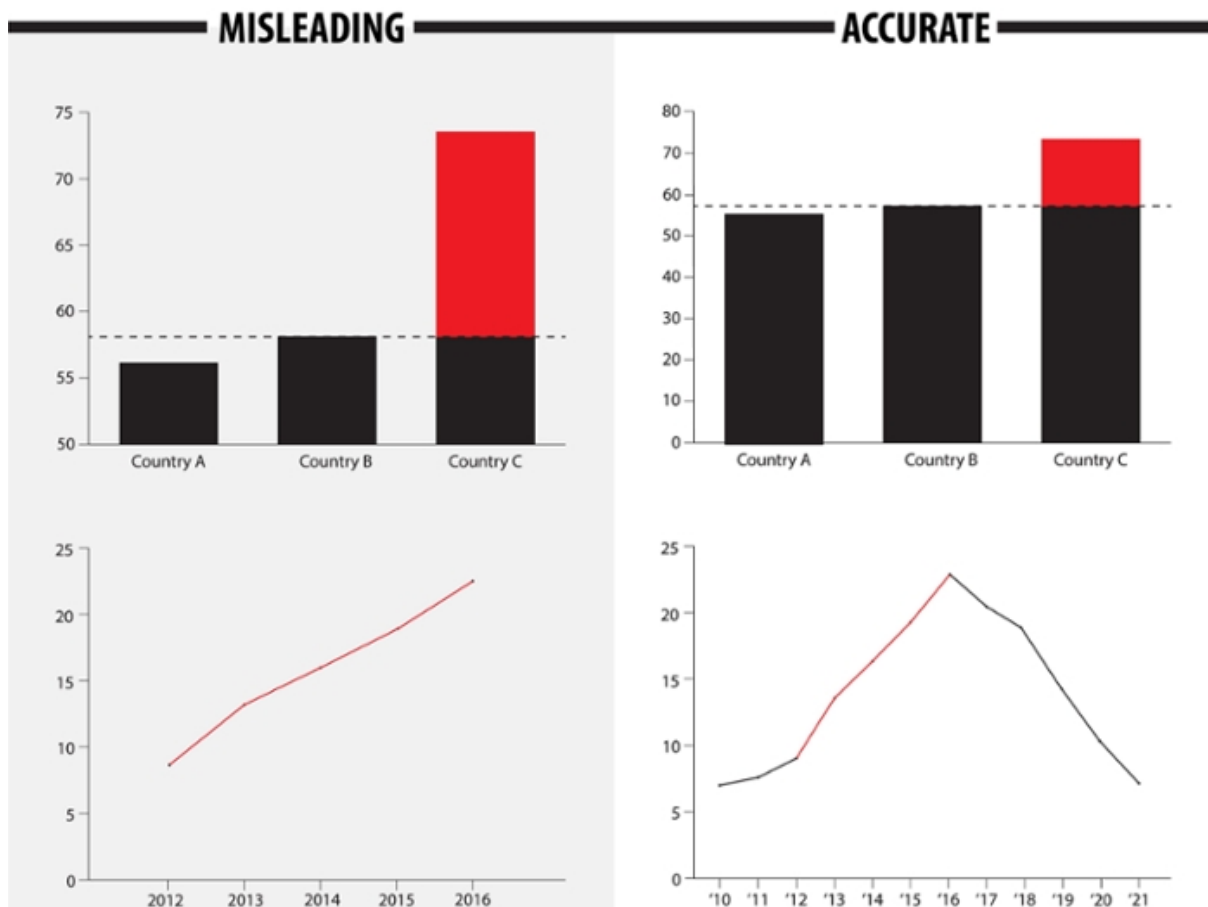
Primeri statističnih podatkov z natančnim ali zavajajočim prikazom statističnih podatkov

<https://nieuwscheckers.nl/grafiekpolitie-vergelijkt-defensieuitgaven-grote-europese-navo-landen/> [23.08.2024]

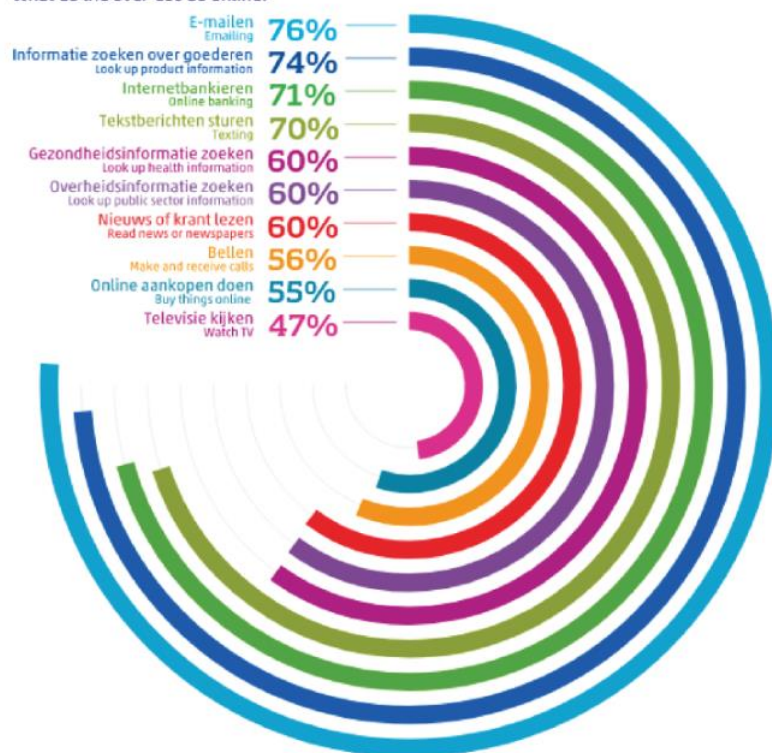
To delo je licencirano pod CC BY-SA 4.0. Če si želite ogledati kopijo te licence, obiščite <https://creativecommons.org/licenses/by->

<https://www.universiteitleiden.nl/en/research/research-projects/science/using-factchecks-to-combat-misleading-graphs> [23.08.2024]

Wat doen 65-plussers online?

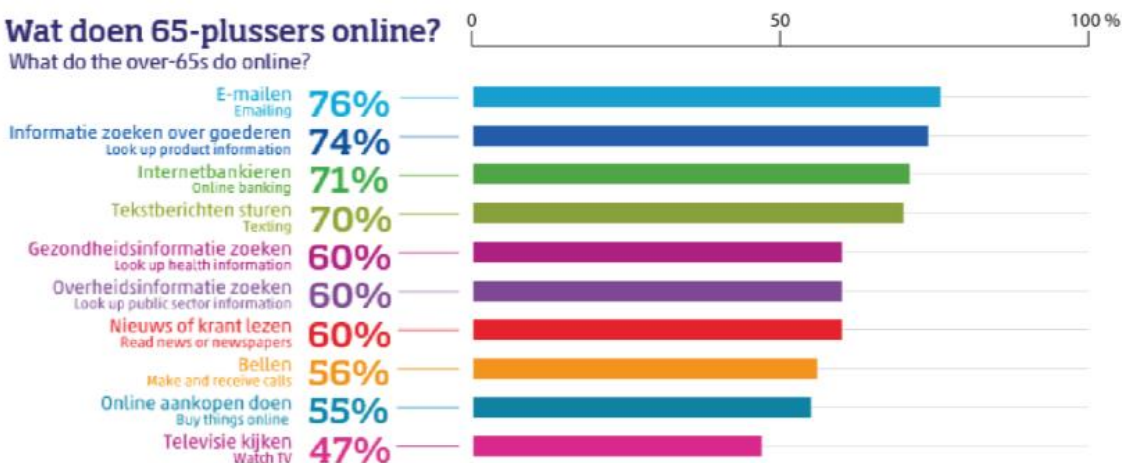
What do the over-65s do online?

Uit: Nederland in cijfers (CBS, 2022)

Wat doen 65-plussers online?

What do the over-65s do online?

<https://nieuwscheckers.nl/grafiekpolitie-cbs-gebruikt-kromme-grafiek-over-online-gedrag-65-plussers/> [23.08.2024]

This material was produced in the Erasmusplus project **Numeracy in Practice**, project number 2021-1-NL01-KA220-ADU-000 026 292. In this project, 11 partners in 11 countries worked together in designing, evaluating and improving the materials. All materials can be found on the website (www.cenf.eu).

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Asturia vzw

D!SORA